
INTERLANGUAGE PRAGMATICS AND INTERCULTURAL COMMUNICATION

Biljana IvanovskaFaculty of Philology, University "Goce Delchev", Shtip, Republic of Macedonia
biljana.ivanovska@ugd.edu.mk**Marija Kusevska**Faculty of Philology, University "Goce Delchev", Shtip, Republic of Macedonia
marija.kusevska@ugd.edu.mk

Abstract: In this paper we try to give an overview of the theoretical postulates and views on the function and the role of interlanguage pragmatics as well as to give an explanation of the notion of *intercultural communication*. We understand pragmatics as a discipline of linguistics and a boundary discipline of semiotics and syntax that studies the ways in which context contributes to determination of meaning. Pragmatics includes the theory of speech acts, conversational implicature, conversational analysis, and other approaches to language behavior in the area of philosophy, sociology, linguistics, and anthropology.

Speakers from different cultures prefer different communication styles that reflect different cultural values and norms, and in the language pedagogy it takes a special place and role for research and analysis. Difficulties, i.e. pragmatic failure in intercultural communication, often arise as a consequence of culturally conditioned and different communication between interlocutors in a community. Studies show that pragmatic failures in communication may appear even among advanced learners of a foreign language, which can lead to misunderstandings and obstacles of intercultural communication. In this paper we rely on the theoretical explanations of the above mentioned notions in order to give a theoretical overview of the significance and function of pragmatic values in the interlanguage of Macedonian learners of English and German as foreign languages, as well as the influence of the factors on intercultural communication.

Keywords: pragmatics, interlanguage, intercultural communication, pragmatic transfer.

**ПРАГМАТИКАТА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ НАСПРОТИ
ИНТЕРКУЛТУРНАТА КОМУНИКАЦИЈА****Билјана Ивановска**Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип biljana.ivanovska@ugd.edu.mk;**Марија Кусевска**Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип marija.kusevska@ugd.edu.mk

Апстракт: Во овој труд се обидуваме да дадеме осврт на теоретските поставки и гледишта за функцијата и улогата на прагматиката во меѓујазикот кај изучувачите на странски јазик, како и објаснување за интеркултурната комуникација.

Прагматиката ја сфаќае како дисциплина на лингвистиката и гранична дисциплина на семиотиката и синтаксата која ги проучува начините со кои контекстот придонесува кон одредување на значењето. Прагматиката ги опфаќа теоријата на говорните чинови, разговорната импликација, разговорната анализа и другите пристапи кон јазичното однесување во филозофијата, социологијата, лингвистиката и антропологијата.

Говорителите на еден јазик од различни култури претпочитаат различни комуникациски стилови што отсликуваат различни културни вредности и норми, и во јазичната педагогија заземаат посебно место и улога за истражување. Потешкотиите, т.е. прагматичките грешки и неуспеси во интеркултурната комуникација се јавуваат често како последица на културно условената и различна комуникација меѓу комуникантите во една заедница. Студиите покажуваат дека кај напредните изучувачи на еден странски јазик се јавуваат прагматички грешки во комуникацијата, кои можат да доведат до недоразбирања и пречки во интеркултурната комуникација. Ние, во овој труд се задржуваме на теоретското објаснување на горенаведените поими со цел да дадеме теоретски осврт кон значењето и функцијата на прагматиката во меѓујазикот на македонските изучувачи на англиски и германски како странски јазик, како и влијанието на факторите врз интеркултурната комуникација.

Клучни зборови: прагматика, меѓујазик, интеркултурна комуникација, прагматички трансфер

ЛИНГВИСТИЧКА ПРАГМАТИКА

Потеклото на поимот прагматика што актуелно се користи во лингвистиката, се поврзува со филозофот Чарлс Морис (1938), кој го опишува овој поим како граничен премин кон синтаксата и семантиката, како истражување на „врските на знаците кон нивните интерпретатори“. Оттогаш се преземени различни дивергентни обиди за опишување на прагматиката, кои се припишуваат на еден од најпознатите прагматички истражувачи, Стивен Левинсон (1983) – и кои „често даваат задоволителни објаснувања за прагматиката.“

Дефиницијата, која ја опишува рамката, т.е. важните области на оваа дисциплина е следнава:

„под прагматика се подразбира истражувањето на способноста на јазичните корисници да поврзуваат реченици со контексти, каде тие се соодветни.“ (Левинсон 1983: 25)⁶⁶

Според Левинсон (1983), оваа дефиниција соодветствува со социолингвистичкиот концепт во јазикот, имено „истражувањето на комуникативната компетенција дадена во поставките на Хајмс (1972).“

Во пракса, некои автори комуникативната компетенција ја поистоветуваат со прагматичката компетенција (Кандлин 1976, Шмит & Ричардс 1980) што, всушност, не го оправдува првичниот концепт на Хајмс (1972) кој е во основа многу поопфатен, ниту пак развојниот концепт на Канале-Свеин (1980).

Дефиницијата на концептот за соодветноста или успешноста стои во средиште на истражувањата, и може да се аргументира, дека го опфаќа изучувањето на говорните чинови, како и лингвистичките теории за учтивоста, но и контекстуалните фактори, за да може соодветно да се комуницира. Во средиштето на нашиот интерес стои прагматичката компетенција, што опфаќа прагмалингвистичка и социопрагматичка компетенција.

ПРАГМАТИКАТА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ

Истражувачката област прагматика во меѓујазикот се дефинира како посебна дисциплина во лингвистиката, каде, меѓу другото, се работи за продукција и разбирање на говорните чинови кај изучувачите на странски јазик (J2) и усвојувањето на знаењата на говорните чинови на соодветниот странски јазик. (Каспер & Дал 1991: 215)

Од почетокот на 80 години, со етаблирање на оваа јазична дисциплина се среќаваат многу дивергентни истражувања за прагматичката компетенција кај неизворните (неродените) говорители на странскиот јазик, што дава можност за истражување за мноштвото значења на говорните чинови. Во основа, во најголем дел од овие истражувања се работи за продукција на говорните чинови (сп. Бардови-Харлиг 1999). Речиси едвај се анализира прагматичката компетенција, како и колку таа се развива кај J2 говорителите, кои специфични особености играат значителна улога и така недоволно се посветува внимание на главните цели на прагматиката на меѓујазикот (сп. Барон 2003: 28, Каспер & Роуз 1999: 81). Има неколку студии кои се занимаваат со развојните аспекти на прагматиката во меѓујазикот и споредуваат податоци на различни групи испитаници во одреден временски период, т.н. меѓукултурни студии, но ретко се среќаваат лонгитудинални студии кои опишуваат релевантни податоци за подолг временски период. Во последните години значително се јавуваат студии во оваа област на истражување, што се предава од Каспер (1989: 13) во следниов цитат:

„потребни се многу емпириски и теоретски студии за меѓујазичната прагматика за да се открие како изучувачите ги пренесуваат нештата преку зборовите во вториот јазик.“⁶⁷

ПРАГМАТИЧКИ ГРЕШКИ ВО ИНТЕРКУЛТУРНАТА КОМУНИКАЦИЈА

Говорителите од различни култури претпочитаат различни комуникациски стилови што отсликуваат различни културни вредности и норми, кои во јазичната педагогија заземаат посебно место и улога. Потешкотиите, т.е. прагматичките грешки во интеркултурната комуникација се јавуваат често како последица на културно условената различна комуникација меѓу комуникантите во една заедница. Студиите покажуваат дека и кај напредните изучувачи на еден странски јазик се јавуваат прагматички грешки во комуникацијата, кои можат да доведат до недоразбирања и пречки во интеркултурната комуникација. (сп. Каспер 1989, Томас 1983, Тросборг 1995, Варга 2004)

⁶⁶ ‘Unter Pragmatik versteht man die Untersuchung der Fähigkeit von Sprachbenutzern, Sätze mit den Kontexten, in denen sie angemessen wären, zu verknüpfen.’ (Levinson 1983: 25)

⁶⁷ ‘many more theoretical and empirical studies of interlanguage pragmatics are needed in order to discover how learners do things with words in a second language.’

Според Томас (1983: 91), прагматичките неуспеси во комуникацијата се дефинираат како неспособност или несоодветност на она што се укажува и што се мисли.

Притоа, се разликува прагматички и социопрагматички неуспех:

„[...] прагматичкиот неуспех во основа е лингвистички проблем, предизвикан од разликите во лингвистичкото кодирање на прагматичката сила, додека социопрагматичкиот неуспех произлегува од различните културни перцепции за она што претставува соодветно лингвистичко однесување.”⁶⁸

Опишувањето на прагматичките грешки се однесува пред сè на формата и функцијата на изразите, додека опишувањето на социопрагматичките грешки се однесува на социјалните услови во јазичната употреба. Социопрагматичките грешки се повеќе социјални отколку лингвистички. (Томас 1983: 104)

ПРАГМАТИЧКИ ТРАНСФЕР

Под поимот прагматички трансфер се подразбира, интерлингвален, системски сеопфатен трансфер – од мајчиниот (појдовниот) до целниот јазик (J1) до (J2) – во ситуации на интеркултурна комуникација (Цегарак/Пенингтон 2000). Каспер (1989), во основа, овој процес го означува како јазичен трансфер, и тој може да биде означен како генерализација.

Во литературата се разликува позитивен и негативен трансфер и се поставува прашањето со кој ефект се врши трансферот. Во двата случаи се работи за процеси од ист вид. Кај позитивниот трансфер, резултатот на трансферот води до соодветни изрази во јазикот-цел, а во случај на негативен трансфер може да дојде до прагматички неуспех (сп. Мешоба и сор. 1996). Поради тоа, во истражувањата за усвојување на вториот јазик се посветува големо внимание на негативниот трансфер.

Според теоретските рамки за усвојување на јазикот постојат различни поставки во однос на постоењето или непостоењето на когнитивната контрола на трансферот. Додека трансферот во когнитивниот модел е свесна активност на решавање на проблемот, негативниот трансфер подлежи и често се поистоветува со интерференцијата, во рамките на бихејвиористичкиот концепт и нема когнитивна условеност.

Поделбата која ја предлага Томас (1983) на прагматички и социолингвистички грешки доведува до прагматички и социопрагматички трансфер. Прагматичкиот трансфер се однесува на процесите на трансференција, кои ги погодуваат формата и функцијата на еден израз, додека социопрагматичкиот трансфер се однесува на процесите кои ги засегаат социјалните условености. Пример за прагматички трансфер би бил трансферот на одредена стратегија при манифестирање на одреден говорен чин, пример: изборот на директна стратегија за изразување на барање или негодување кај германските говорители, за разлика од македонските изучувачи на германскиот јазик, кои во основа користат поинакви перспективи и стратегии за изразување на говорниот чинови барање и/или негодување.

Пример за социопрагматички трансфер би било одлуката на германските говорители во одредни ситуации почесто да користат говорен чин на негодување/жалење/приговарање за разлика од македонските изучувачи на германскиот јазик во исти или слични ситуации.

Сепак, одлучувачки ќе биде контекстот или средината, каде еден јазик ќе биде изучуван или усвојуван. Додека природниот контекст на усвојување има влијание врз говорниот јазик, во училищата постои, во основа, латентна отсутност на изворните говорители. Така, почетниците располагаат со мало ниво на јазични компетенции и често посегнуваат по мајчиниот јазик, за разлика од напредните изучувачи на странскиот јазик.

ЗАВРШНИ БЕЛЕШКИ

Контрастивната анализа во рамките на еден јазик дава претстава за фонолошките, синтаксичките и семантичките сличности и разлики на јазичните елементи во различните јазични системи. Интеркултурната прагматика се јавува како релативно нова јазична дисциплина и има за цел да опише како единките на различни култури го употребуваат јазикот во комуникацијата. Се тргнува од фактот дека говорителите од различни култури користат различни стилови на комуникација, кои отсликуваат различни културни вредности и приоритети. Така, во различни јазици, релевантни се различните особености на социјалниот контекст изразени преку поинакви јазични елементи. Од посебно значење се резултатите и истражувањата во оваа област, посебно оние посветени на прагматичкиот неуспех условен од различните културолошки стилови на комуникација.

⁶⁸ “[...] pragmalinguistic failure is basically a linguistic problem, caused by differences in the linguistic encoding of pragmatic force, sociopragmatic failure stems from cross-culturally different perceptions of what constitutes appropriate linguistic behavior”. (Thomas 1983: 99)

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Bardovi-Harling, K. (1999): Exploring the interlanguage of interlanguage pragmatics: A research agenda for acquisitional pragmatics. *Language Learning* 49, 677- 713.
- [2] Barron, A. (2003): *Acquisition in interlanguage pragmatics*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- [3] Canale, M. & Swain M (1980): Theoretical basis of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied linguistics* 1(1):1-47.
- [4] Candlin, Ch. N. (1976): Communicative language teaching and the debt to pragmatics. In: Rameh (ed.) 27 round table meeting . Washington D.C. : Georgetown University Press, 237-256.
- [5] Hymes, D. H. (1972). On Communicative Competence. In J. P. Holmes (Ed.), *Sociolinguistics* (pp. 269-293). Harmondsworth: Penguin.
- [6] Kasper, G. (1989): Variation in interlanguage speech act realization. In S. Gas, D. P. Madden, & L. Selinker, *Variation in second language acquisition: Discourse and pragmatics* (pp. 37-58). Clevedon & Philadelphia: Multilingual Matters.
- [7] Kasper, G., & Dahl, M. (1991): Research methods in interlanguage pragmatics. *Studies of Second Language Acquisition*, 13(2), 215–247.
- [8] Kasper, G. & Rose K. (1999): Pragmatics and SLA. *Annual Review of Applied Linguistics* 19: 81 -104.
- [9] Levinson, S. (1983): *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [10] Maeshiba, N. & Yoshinaga N. & Kasper G. & Ross S. (1996): Transfer and proficiency in interlanguage apologizing. In: Susan M. Gass/Joyce Neu (eds.) 155-187.
- [11] Morris, Charles W. (1938): Foundations of the theory of signs. In: O. Neurath / R. Carnap / C. Morris (eds.). *International Encyclopedia of United Science*. Chicago: University of Chicago Press, 719-751. [Reprinted in: Charles W. Morris, 1971.]
- [12] Schmidt, R. & Richards J. (1980): Speech acts and second language learning. *Applied Linguistics* 1 (2): 129.
- [13] Thomas, J. (1983): Cross-cultural pragmatic failure. *Applied Linguistics* 4 (2), 91- 112.
- [14] Trosborg, A. (1995): *Interlanguage Pragmatics: Requests, Complaints, and Apologies*. Berlin: Walter de Gruyter & Co.
- [15] Warga M. (2004): Pragmatische Entwicklung in der Fremdsprache: der Sprechakt „Aufforderung“ im Französischen. Tübingen: Narr.
- [16] Zegarac, V. & Pennington, M.C. (2000): Pragmatic transfer in intercultural communication. In: H. Spencer-Oatey (ed.), 165-190.